

fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.ofa.ou@regeringskansliet.se

Arbetslivsmuseernas Samarbetsråds yttrande avseende:
Efter kostnadshyra – ändamålsenlig hyresmodell för fem centrala kulturinstitutioner (DS 2024:32)

Arbetslivsmuseernas Samarbetsråd (ArbetSam) välkomnar förslag att avveckla kostnadshyresmodellen.

ArbetSam ifrågasätter om marknadshyra är den mest relevanta hyresformen för verksamheter i byggnader där det inte finns alternativ. Det levande kulturarvet – som utmärker verksamheten i museibygnaderna – möter här de byggnadsantikvariska värdena. Det är dyrare och svårare att tillmötesgå moderna arbetsmiljökrav och att tillgänglighetsanpassa historiska byggnader, som den egna verksamheten därtill inte kan välja att lämna. Utredningen berör inte vems ansvar det är att ta itu med dessa problem; om det är hyresvärden/fastighetsägaren eller hyresgästen. ArbetSam anser att det är viktigt med en långsiktigt hållbar lösning.

Om Arbetslivsmuseernas Samarbetsråd

Arbetslivsmuseernas Samarbetsråd (ArbetSam) är Sveriges största museiförening med drygt 600 medlemsmuseer, 30 organisationer samt enskilda medlemmar. Driftsformerna för dessa museer är mycket varierade: enskilda föreningar, stiftelser, privatpersoner och företag som sköter den vardagliga driften. Ägandeförhållandena är minst lika mångfacetterade med föreningar, stiftelser, kommuner, företag och privatpersoner som ägare. Huvudparten av arbetslivsmuseerna drivs av ideella krafter.

Bakgrund

Bevarandet av industrisamhällets kulturarv vilar idag i stor utsträckning på ideella krafter. I Sverige finns 2 000* museer varav drygt 1 500 är arbetslivsmuseer. När Sverige industrialiserades fanns inte alltid kapital att investera i ångmaskiner. I stället använde man sig av den billigare vattenkraften för att driva maskiner och produktionsutrustning. Sverige har därför, i motsats till exempelvis England, ett stort antal industriella anläggningar utanför städerna där vattenkraften varit en av lokaliseringfaktorerna. Utanför storstadsområdena har exploateringstrycket inte alltid varit lika stort och många värdefulla industrieanläggningar har därför bevarats åt eftervärlden. På dessa platser finns idag arbetslivsmuseer som på ett resurssnålt och hållbart sätt bevarar och befolkar dessa platser. Där berättar man historien om hur Sverige utvecklades från att vara ett jordbruksland till att bli en framgångsrik industrination.

Industrisamhällets kulturarv berättar om hur industrialismen och de stora folkrörelserna i form av liberalism, frikyrklighet, nykterhet, kvinnorörelse och arbetarrörelse formade det moderna demokratiska Sverige.

Arbetslivsmuseerna berättar och levandegör historien genom arbete och vardag, ofta med maskiner och tekniska system i drift, men även om livet vid sidan av arbetet. Museernas huvudsakliga inriktning är att ur sina olika perspektiv bevara, bruka, och berätta om industrisamhällets kulturarv. Arbetslivsmuseernas samlingar är idag mycket omfattande.

Landets arbetslivsmuseer har drygt 10 miljoner besök per år.** En stor grupp av dem är barnfamiljer. Flera arbetslivsmuseer erbjuder ett särskilt utbud riktat till barn och unga. Arbetslivsmuseer är attraktiva med sina levande miljöer, få montrar och fungerande maskiner. Flera har goda samarbeten med skolan och bedriver ungdomsverksamhet. Arbetslivsmuseerna är betydelsefulla för förmedlingen av industrisamhällets och dess immateriella, kulturarv.

*Ur rapport Civilt försvar mot 2030 ett totalförsvar i balans av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (Ju2022/01209/SSK).

** Insamling besöksstatistik på arbetslivsmuseer utförd av Arbetets museum och ArbetSam.